

Hatib b. Ebî Beltea'nın Mektubu

Hatib b. Ebî Beltea'nın Mektubu

Hatib b. Ebî Beltea radiyallahu anh, Mekke fethi hazırlıklarını öğrenince Mekke'de bulunan yakınları için endişelendi. Onları koruma düşüncesiyle Kureyş ileri gelenlerine bir mektup yazdı ve Resûlullah'ın Mekke üzerine geleceğini haber vermek istedi. Bu davranışı İslam'a ihanet niyetiyle değil, ailesini himaye etme endişesiyle yapmıştı. Mektupta şunlar yazılıydı.

“Ey Kureyş! Allah'ın Rasûlü, sizin üzerinize öyle muazzam bir kuvvetle geliyor ki, gece karanlığı gibi korkunç olan bu ordu sel gibi akacaktır. Allah'a yemin ederim ki, Resûlullah üzerinize tek başına da gelse Allah, O'nu size gâlip kılacak, va'dini yerine getirecektir. Şimdiden başınızın çâresine bakın!” (İbn Kesîr, Bidâye, IV, 278)

Aslında bu ifadeler, ne gerçeğe aykırıydı ne de ihânetle doluydu. Fakat gizli kalması îcâb eden bir hakikat düşmana ifşâ ediliyordu.

Mektubun Yakalanması

Allah Teâlâ bu gizli mektubu Peygamber Efendimiz'e vahiy ile bildirdi. Bunun üzerine Efendimiz, Hz. Ali, Hz. Zübeyr ve Hz. Mikdad'ı göndererek Hâh mevkiinde mektubu taşıyan kadını yakalamalarını emretti. Sahâbîler kadına ulaştılar ve mektubu alıp Medine'ye getirdiler.

Hatib'in Savunması

Efendimiz, Hatib'i çağırıp “Bu nedir?” diye sordu. Hatib ise, “Ya Resûlallah! Ben bunu dinimden dönmek veya kâfirlere yardım etmek için yapmadım. Mekke'deki akrabalarımı korumak istedim” diyerek niyetini açıkladı. Efendimiz onun sözünü kabul etti. Hz. Ömer ise bu davranışı çok ağır gördü ve cezalandırılmasını istedi.

Efendimizin Mizanı

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hz. Ömer'e Hatib'in Bedir ehli olduğunu hatırlattı ve Allah'ın Bedir'e katılanlara özel mağfiret lütfettiğini bildirdi. Böylece Hatib'in hatası hafife alınmadı; fakat niyetinin ihanet olmadığı, geçmiş sadakati ve Bedir'deki hizmeti de dikkate alındı.

Nâzil Olan Ayet

Bu hadise üzerine şu ayet nâzil oldu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ؟ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فَمَا سَبِّ؟ يَلِي؟ وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ؟ وَأَنَا؟ أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ؟ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِّ؟ يَلِي

Ey İman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz. Hâlbuki onlar size gelen hakkı inkâr ettiler. Rabbiniz olan Allah'a inandınız diye Resûlü ve sizi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Eğer rızamı kazanmak üzere benim yolumda cihad etmek için çıktıysanız (böyle yapmayın). Onlara gizlice sevgi besliyorsunuz. Oysa ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. Sizden kim bunu yaparsa, mutlaka doğru yoldan sapmıştır.

Mümtehine, 60/1

Bu hitap “ey kâfirler” diye değil, “**Ey iman edenler**” diye başlıyor. Bu çok önemlidir. Demek mümin de bazen korku, menfaat, aile bağı, dünya endişesi ve zaaf sebebiyle imanına yakışmayan bir tavır sergileyebilir. Ayet mümini tekfir etmiyor; fakat sertçe sarsıyor.

1- En Güçlülerin Bile Düştüğü Tuzak: Dünya Bağları

Hatib (r.a.), sıradan bir insan değildi. O, İslam'ın en şerefli nişanlarından birine sahipti: **Bedir ashabındandı**. Canını ortaya koymuş, sadakatini en zor şartta ispatlamış bir yiğitti. Fakat imtihan, tam da en güçlü olduğumuzu sandığımız yerden, en zayıf damarımızdan gelir. Hatib için bu damar, Mekke'deki savunmasız ailesiydi.

Hatib'i bu hataya düşüren şey dinini satmak veya kâfirleri sevmek değil, **evlat ve aile kaygısıydı**. Biz bugün hangi dünyevi kaygılarla, hangi “çoluk çocuk rızkı” veya “kariyer/gelecek endişesi” arkasına sığınarak ilkelerimizden, duruşumuzdan ve hakikatten taviz veriyoruz?

2- Bizim “Gizlice Yazdığımız Mektuplar” Neler?

Hatib, Mekke'ye gizli bir mektup gönderdi. Mektubun içeriğinde aslında Müslümanların

gücünü öven ve Mekkelileri teslim olmaya çağıran bir dil olsa da, yapılan eylem bir “sızdırma” ve sadakat ihlaliydi. Allah, o mektubu yolda vahiy ile yakalattı.

Nefse İhtar: Ey nefis! Hatib’in mektubu dünyada deşifre oldu ve yakalandı. Peki, senin insanlardan gizlediğin, “kimse görmez, duymaz” diyerek menfaatin için hakikatten ödün verdiğin, modern dünyayla, konforuyla veya çıkarlarıyla yaptığın o gizli anlaşmalar, o “mektuplar” nerede? Onların da bir gün büyük mahkemede ifşa olacağını unuttun mu?

3- Nebevi Merhamet vs. İnsan Karalama Kolaylığı

Olay ortaya çıktığında Hz. Ömer’in (r.a.) adaleti ve celali kabardı: “*Bırak ya Resulallah, şu münafiğin boynunu vurayım!*” dedi. Toplum psikolojisi böyledir; bir hata gördüğü an insanı tek kalemde silmek ister. Ancak Alemlere Rahmet Efendimiz (s.a.v.) bize muazzam bir yönetim ve insan kazanma dersi verdi:

- **Önce Dinledi:** Ön yargıyla infaz etmedi, “Bu nedir?” diye sorarak savunma hakkı tanıdı.
- **Vefayı Unutmadı:** Hatib’in geçmişteki güzelliklerini, Bedir’deki dik duruşunu tek bir hata ile silip atmadı. “**O Bedir’e katıldı**” diyerek onun kredisini, değerini korudu.
- **Nefse Vuran Soru:** Biz bugün en ufak bir falsosunu gördüğümüz insanları, dostları, dava arkadaşlarını tek kalemde “hain” ilan edip siliyor muyuz, yoksa onun geçmiş hukukuna vefa gösterip ona bir çıkış yolu arıyor muyuz? Biz Hz. Ömer gibi hemen kılıca mı sarılıyoruz, yoksa Efendimiz gibi kalbe mi dokunuyoruz?

4- İlahi Sınır: Affetmek Hatayı Meşrulaştırmaz

Peygamberimiz Hatib’i affetti, onun hain olmadığını, sadece insani bir zaafa yenik düştüğünü kabul etti. Ancak Allah Teâlâ, kıyamete kadar baki kalacak olan Mümtetine Suresi’nin ilk ayetini indirdi: “*Benim de sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin.*”

Bu ilahi müdahale şu demektir: **Kişi affedilebilir ama yanlış eylem asla onaylanamaz.** Duygularımız (merhametimiz, sevgimiz, korkularımız, akrabalık bağlarımız), inandığımız mutlak değerlerin önüne geçiyorsa, orada iman zedelenmeye başlar. Allah, Hatib’in şahsında tüm ümmete “Çizginizi bozmayın, düşmanla aranızdaki mesafeyi dünyevi kaygılarla flulaştırmayın” uyarısı yapıyordu.

5- Gizli İş, Allah’tan gizlenemez.

Ey nefis! Sen bazen günahını küçük, bahanenini büyük görürsün. “Ben kötü niyetli değilim” dersin. “Sadece ailemi düşündüm” dersin. “Zaruret vardı” dersin. “Kimse bilmez” dersin.

Fakat Allah hem mektubu bilir hem niyeti bilir hem de bahaneninin arkasındaki zaafı bilir. İnsanlardan saklanan bir iş, Allah’tan saklanmış olmaz.

6- Aynadaki Yüzümüz

Hatib (r.a.) hatasını kabul etti, samimiyetle tövbe etti, nebevi şefkatle temizlendi ve sahabi olarak başımızın tacı kalmaya devam etti. O mektup Mekke'ye ulaşmadı ama bin küsur yıldır bizim kalbimize ulaşıyor ve bize şu soruyu fısıldıyor:

Seni, Allah'ın kırmızı çizgilerini esnetmeye zorlayan o "Mekke'deki akraban" (yani en büyük dünyevi zaafın) nedir?